

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเสพ การใช้สาร- เสพติดของผู้เข้ารับการฟื้นฟู ในค่ายฟื้นฟูสภาพทางสังคม ผู้เสพ ผู้ใช้สารเสพติด อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่

ชุลีกร ชายเกต, จันทร์จาริ เกตุมาโร

คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม กับพฤติกรรมการเสพ การใช้สารเสพติดของผู้เข้ารับการฟื้นฟูในค่ายฟื้นฟูสภาพทางสังคมผู้เสพ ผู้ใช้สารเสพติด อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม กับพฤติกรรมการเสพ การใช้สารเสพติดของผู้เข้ารับการฟื้นฟูในค่ายฟื้นฟูสภาพทางสังคมผู้เสพ ผู้ใช้สารเสพติด อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้เข้ารับการฟื้นฟูในค่ายฟื้นฟูสภาพทางสังคมผู้เสพ ผู้ใช้สารเสพติดอำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ จำนวน 135 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณจากจากสูตรของ Yamane และเทียบตาราง ใช้แบบสอบถามที่ได้จากการศึกษา ทฤษฎีและแนวคิดแบบจำลองการวางแผนส่งเสริมสุขภาพ (PRECEDE - PROCEED Model) ประกอบด้วยปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม และพฤติกรรมการเสพ การใช้สารเสพติด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาวิเคราะห์ หาความถี่ ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริมมีความสัมพันธ์ ทางบวกกับพฤติกรรมการเสพ การใช้สารเสพติดของผู้เข้ารับการฟื้นฟูในค่ายฟื้นฟูสภาพทางสังคมผู้เสพ ผู้ใช้ สารเสพติด อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ค่า $r=0.412$ ($p<0.05$) มีปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรม การเสพ การใช้สารเสพติดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$) ได้แก่ ปัจจัยนำเกี่ยวกับค่านิยมและเจตคติ ($r=0.315$) ปัจจัยเอื้อเกี่ยวกับด้านกายภาพและสังคมวัฒนธรรมและทักษะส่วนบุคคล ($r=0.463$) และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย เสริมด้านครอบครัว เพื่อน เจ้าหน้าที่ผู้ดูแล และสื่อการสอน ($r=0.459$)

คำสำคัญ: พฤติกรรมการเสพ; การใช้สารเสพติด; ปัจจัยนำ; ปัจจัยเอื้อ; ปัจจัยเสริม

วันรับ: 7 ต.ค. 2567

วันแก้ไข: 12 พ.ย. 2567

วันตอบรับ: 16 พ.ย. 2567

บทนำ

การแพร่ระบาดของยาเสพติดทั่วโลกส่งผลให้ประชากร ในปี พ.ศ. 2562 ทั่วโลกมีตัวเลขผู้ป่วยที่ทุกข์ทรมานจากการใช้ ยาเสพติดและต้องได้รับการบำบัดฟื้นฟูรวมทั้งสิ้น 35 ล้านคน

และในจำนวนนี้มีเพียง 1 ใน 7 เท่านั้นที่ได้รับการบำบัดฟื้นฟู จากรายงานนี้พบว่า จำนวนผู้ใช้ยาเสพติดจากสารโอปิออยด์ (กลุ่มอนุพันธ์ของฝิ่น) อยู่ที่ 53 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากการ ประเมินการ เมื่อปี พ.ศ. 2559 ถึงร้อยละ 56 มีผู้เสียชีวิต จากการใช้ยาเสพติด ในปี พ.ศ. 2560 จำนวน 585,000 คน และสารเสพติดอีกชนิดหนึ่งมีการแพร่ระบาดของ

แอมเฟตามีนหรือยาบ้าที่ใหญ่ที่สุดในโลก ในปี พ.ศ. 2561 มีการจับกุมและตรวจยึดได้สูงถึง 120 ตัน เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2560 ที่ตรวจยึดได้ 82 ตัน และประเทศที่มีการจับกุมและตรวจยึดเมทแอมเฟตามีนในประเทศไทย คิดเป็นร้อยละ 66 ของเมทแอมเฟตามีนทั้งหมดซึ่งสูงที่สุดในเอเชีย⁽¹⁾

จากสถานการณ์การระบาดของยาเสพติดที่สำคัญของอำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ เกิดผู้เสพยาใหม่ทั้งในกลุ่มประชาชนทั่วไป รวมถึงกลุ่มเด็กและเยาวชนอายุ 10-14 ปี และจากสถิติของโรงพยาบาลเขาพนมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2564-2566 พบว่ามีจำนวนผู้ป่วยจิตเภทจำนวน 116 ราย ซึ่งเป็นผู้ป่วย-จิตเวชจากการใช้ยาเสพติดจำนวน 74 ราย และผู้ป่วยจิตเภทจำนวน 42 ราย ดังนี้ ปี พ.ศ. 2564 จำนวน 32 ราย เป็นจิตเวชจากยาเสพติดจำนวน 20 ราย ปี พ.ศ. 2565 จำนวน 35 ราย เป็นจิตเวชจากยาเสพติด 24 ราย และปี พ.ศ. 2566 เป็น 49 ราย เป็นจิตเวชจากยาเสพติดจำนวน 30 ราย ตามลำดับ โดยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น และพบมากในกลุ่มวัยทำงาน รองลงมาคือกลุ่มวัยรุ่น/เยาวชน ชนิดสารเสพติดที่มีการใช้มากที่สุดคือยาบ้า รองลงมาคือน้ำกระท่อมผสมยาแก้ไอ และกัญชา⁽²⁾

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบางเหรียง ได้มีแนวทางการดำเนินงานยาเสพติดเน้นการค้นหาเป้าหมาย ผู้เสพยาผู้ใช้ผู้ติดยาเสพติดหมู่บ้านเป้าหมาย นำเข้าสู่กระบวนการบำบัดโดยชุมชนหมู่บ้าน เน้นให้โอกาสเพื่อการลด ละ และเลิก ยาเสพติดให้ได้ในที่สุดตามแนวคิดและนโยบาย “ผู้เสพยา คือ ผู้ป่วย” ตามประกาศคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 108/2557 ลงวันที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ. 2557 ผู้วิจัย จึงทำการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การเสพยา การใช้สารเสพติดของผู้เข้ารับการรักษาฟื้นฟูในค่ายฟื้นฟูสภาพทางสังคมเพื่อเป็นข้อมูลและแนวทางในการวางแผนการดำเนินงานต่อไป

วิธีการศึกษา

รูปแบบการวิจัย (research design) เป็นการวิจัยแบบการสำรวจ (survey design)

ประชากรในการวิจัย คือ ผู้เข้ารับการรักษาฟื้นฟูสภาพทางสังคมผู้เสพยา ผู้ใช้สารเสพติด อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ จำนวนทั้งหมด 4 รุ่น ดังนี้

รุ่นที่ 1 จำนวน 55 คน

รุ่นที่ 2 จำนวน 50 คน

รุ่นที่ 3 จำนวน 50 คน

รุ่นที่ 4 จำนวน 50 คน

เกณฑ์ในการคัดเลือกเข้ากลุ่ม ได้แก่ ผู้เข้ารับการรักษาฟื้นฟูในค่ายฟื้นฟูสภาพทางสังคมผู้เสพยา ผู้ใช้สารเสพติด อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่

- มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป
- มีความยินดีให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
- มีสติสัมปชัญญะดี สามารถฟัง พูดและอ่านภาษาไทยได้

เกณฑ์ในการคัดเลือกรอกจากกลุ่ม ได้แก่

- ไม่สามารถให้ข้อมูลได้ครบถ้วนขณะเก็บข้อมูล
- ผู้ป่วยมีภาวะบกพร่องในการสื่อสาร เช่น หูตึงมาก บกพร่องทางสมอง
- ปฏิเสธการตอบแบบสอบถาม

การคำนวณกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เข้ารับการรักษาฟื้นฟูในค่ายฟื้นฟูสภาพทางสังคมผู้เสพยา ผู้ใช้สารเสพติด อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ จำนวน 135 คน ซึ่งคำนวณโดยใช้สูตรของ Yamane⁽³⁾

เกณฑ์การถอนอาสาสมัครวิจัย

1. อาสมัครตัดสินใจออกจากโครงการ
2. การยุติการศึกษาโดยการตัดสินใจโดยแพทย์ผู้วิจัย เมื่ออาสาสมัครมีลักษณะไม่เข้ากับเกณฑ์การคัดเลือก คัดออกที่กำหนด อันจะทำให้เกิดความเสียหายต่ออาสาสมัคร หรือความไม่เที่ยงตรงของผลการศึกษา
3. อาการไม่พึงประสงค์ที่แพทย์ผู้วิจัยพิจารณาแล้วว่า จะเป็นอันตราย

การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ทำการสุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (systematic sampling) จากทะเบียนรายชื่อผู้เข้ารับการรักษาฟื้นฟูในค่ายฟื้นฟูสภาพทางสังคมผู้เสพยา ผู้ใช้สารเสพติด อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ ได้ดังนี้

รุ่นที่ 1 จำนวน 38 คน

รุ่นที่ 2 จำนวน 28 คน

รุ่นที่ 3 จำนวน 40 คน

รุ่นที่ 4 จำนวน 29 คน

ผู้วิจัยศึกษาขอบเขตของเนื้อหา ตลอดจนแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ รวมทั้งเอกสาร วรรณกรรม และงานวิจัยที่

เกี่ยวข้องและได้อ้างอิงแบบสอบถามของนรากร สารีเหล็ก และเสรี ชัดเข้ม⁽⁴⁾ ปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจในการเลิกสารเสพติดของผู้ติดยาเสพติดที่เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลธัญญารักษ์อุดรธานี นำมาปรับปรุงให้สอดคล้องกับหัวข้อและวัตถุประสงค์

ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย

ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้เข้ารับการรักษาในค่ายฟื้นฟูสภาพทางสังคมผู้เสพยาเสพติด อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน อาชีพ ระยะเวลาที่ใช้สารเสพติด ประเภทสารเสพติดที่ใช้ และวิธีที่เคยใช้สารเสพติด

ปัจจัยนำ ได้แก่ ค่านิยม และเจตคติของผู้เข้ารับการรักษาในค่ายฟื้นฟูสภาพทางสังคมผู้เสพยาเสพติด อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่

ปัจจัยเอื้อ ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนที่อยู่อาศัย กายภาพ สังคมวัฒนธรรม และทักษะส่วนบุคคลของผู้เข้ารับการรักษาในค่ายฟื้นฟูสภาพทางสังคมผู้เสพยาเสพติด อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่

ปัจจัยเสริม ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว เพื่อน เจ้าหน้าที่ผู้ดูแล และสื่อการสอนของผู้เข้ารับการรักษาในค่ายฟื้นฟูสภาพทางสังคมผู้เสพยาเสพติด อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่

ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการเลิกการใช้สารเสพติดของผู้เข้ารับการรักษาในค่ายฟื้นฟูสภาพทางสังคมผู้เสพยาเสพติด อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่

สร้างแบบสอบถามโดยมีข้อคำถามเชิงบวกและเชิงลบ จำแนกได้รายชื่อ ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลจำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม จำนวน 35 ข้อ

มีข้อคำถามเชิงลบจำนวน 18 ข้อ ได้แก่ ข้อ 3, 6, 8, 11, 12, 13, 14, 21, 22, 23, 24, 25, 28, 29, 30, 31, 33, 34

มีข้อคำถามเชิงลบจำนวน 17 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1, 2, 4, 5, 7, 9, 10, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 26, 27, 32, 35

ตอนที่ 3 แบบสอบถามด้านแบบสอบถามด้านพฤติกรรม จำนวน 20 ข้อ เป็นข้อคำถามเชิงบวกทุกข้อ

การเสพยา การใช้สารเสพติดของผู้เข้ารับการรักษาในค่ายฟื้นฟูสภาพทางสังคมผู้เสพยา ผู้ใช้สารเสพติด อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งอธิบายขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้เข้าใจ ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาและสิทธิในการตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมการศึกษาในครั้งนี้ โดยให้ตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างเดือนพฤษภาคม - มิถุนายน พ.ศ. 2567

3. รูปแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างกลับ โดยผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนและความสมบูรณ์เรียบร้อยของแบบสอบถามทุกฉบับ และนำแบบสอบถามทั้งหมดไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วย

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ของเครื่องมือการวิจัยจะพิจารณาถึงความสอดคล้อง ความถูกต้องสมบูรณ์ของภาษาที่ใช้ความต่อเนื่องของคำถาม และตรวจสอบความครบถ้วนขอเนื้อหาและโครงสร้าง ให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาโดยการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ให้คะแนน 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับตัวแปรและวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา

ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับตัวแปรและวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา

ให้คะแนน -1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามไม่สอดคล้องกับตัวแปรและวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา

จากนั้นนำผลคะแนนที่ได้จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มารวบรวมคะแนนที่ได้ทั้งหมด เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา (index of item objective congruence; IOC) โดยถือเกณฑ์ความสอดคล้องต้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00⁽⁵⁾ ซึ่งผลการตรวจสอบได้ค่าความสอดคล้องของเนื้อหา ค่า IOC เท่ากับ 1 ทุกข้อคำถาม

การตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability) โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง

ที่ทดลอง (try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา คือ กลุ่มผู้ใช้, ผู้เสพยาเสพติด ในค่ายฟื้นฟูสภาพทางสังคมเขตพื้นที่อำเภอปลายพระยา จังหวัดกระบี่ จำนวน 30 คน โดยเก็บข้อมูลมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ซึ่งผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.859 วิเคราะห์เป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคของแบบสอบถามส่วนค่านิยมและเจตคติ (ปัจจัยนำ) เท่ากับ 0.816
2. ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคของแบบสอบถามส่วนครอบครัว เพื่อน เจ้าหน้าที่ผู้ดูแล สื่อการสอน (ปัจจัยเอื้อ) เท่ากับ 0.871
3. ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคของแบบสอบถามส่วนครอบครัว เพื่อน เจ้าหน้าที่ผู้ดูแล สื่อการสอน (ปัจจัยเสริม) เท่ากับ 0.821
4. ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคของแบบสอบถามส่วนพฤติกรรมกาเสพติด การใช้สารเสพติดของผู้เข้ารับการฟื้นฟูในค่ายฟื้นฟูสภาพทางสังคมผู้เสพยาเสพติด อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ เท่ากับ 0.811

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลโดย ใช้สถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมานในการวิเคราะห์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยวิธีการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)
2. สถิติเชิงอนุมาน วิเคราะห์ข้อมูลหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อและ ปัจจัยเสริม กับพฤติกรรมกาเสพติด การใช้สารเสพติดของผู้เข้ารับการฟื้นฟูในค่ายฟื้นฟูสภาพทางสังคมผู้เสพยาเสพติด อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ ใช้สถิติ Pearson's product moment correlation coefficient ทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมกาเสพติด การใช้สารเสพติดของผู้เข้ารับการฟื้นฟูในค่ายฟื้นฟูสภาพทางสังคมผู้เสพยาเสพติด อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ ได้กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการศึกษา

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม กับพฤติกรรมกาเสพติด การใช้สารเสพติดของผู้เข้ารับการฟื้นฟูในค่ายฟื้นฟูสภาพทางสังคมผู้เสพยาเสพติด อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ สามารถอภิปรายผลตามสมมติฐานของการศึกษาได้ดังนี้

สมมติฐานปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกาเสพติด การใช้สารเสพติดของผู้เข้ารับการฟื้นฟูในค่ายฟื้นฟูสภาพทางสังคมผู้เสพยาเสพติด อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวม ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมกาพฤติกรรมกาเสพติด การใช้สารเสพติดของผู้เข้ารับการฟื้นฟูในค่ายฟื้นฟูสภาพทางสังคมผู้เสพยาเสพติด อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.412$, $p<0.05$)

1. ปัจจัยนำ เกี่ยวกับค่านิยมและเจตคติ พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมกาเสพติด การใช้สารเสพติดของผู้เข้ารับการฟื้นฟูในค่ายฟื้นฟูสภาพทางสังคมผู้เสพยาเสพติด อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่

2. ปัจจัยเอื้อ จากผลการศึกษาพบว่า ด้านกายภาพ และสังคมวัฒนธรรมและด้านทักษะส่วนบุคคล พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมกาเสพติด การใช้สารเสพติดของผู้เข้ารับการฟื้นฟูในค่ายฟื้นฟูสภาพทางสังคมผู้เสพยาเสพติด อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่

สภาพทางสังคมผู้เสพยาเสพติด อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ ระดับความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.315$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$)

3. ปัจจัยเสริม เกี่ยวกับครอบครัว เพื่อน เจ้าหน้าที่ผู้ดูแล สื่อการสอน พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมกาเสพติด การใช้สารเสพติดของผู้เข้ารับการฟื้นฟูในค่ายฟื้นฟูสภาพทางสังคมผู้เสพยาเสพติด อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่

สามารถดำเนินการโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในชุมชน ศักยภาพ และทรัพยากรของชุมชน เป็นการดำเนินการที่ควบคู่ไปกับบริบทการเติบโตและการเปลี่ยนแปลงของสังคมด้วยความต่อเนื่องและยั่งยืน

จากงานวิจัยข้างต้นทำให้เห็นความสำคัญด้านปัจจัยเสริม เนื่องจากมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการดูแลผู้ใช้, ผู้เสพยาเสพติดภายใต้แนวคิด “ผู้เสพยา คือ ผู้ป่วย” ทำให้กลุ่มผู้ใช้, ผู้เสพยาได้รับการยอมรับจากสังคมมากขึ้น ได้รับโอกาสเข้ารับการรักษาเพิ่มมากขึ้น จึงอาจสรุปได้ว่าอิทธิพลจากสังคมสำคัญมาก เนื่องจากเมื่อพิจารณารายชื่อพบว่า ข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยจำแนกตามรายชื่อมากที่สุด ได้แก่ ข้อ 8. การใช้สารเสพติดทำให้เข้ากับเพื่อนได้ดี (Mean=4.30, SD=0.73) รองลงมา ได้แก่ ข้อ 6. ครอบครัวมักปล่อยให้อยู่คนเดียว (Mean=4.28, SD=0.82) การได้รับการยอมรับจากสังคมส่งผลต่อการตัดสินใจใช้, เสพสารเสพติด และเมื่อพิจารณารายชื่อพบว่า ข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยจำแนกตามรายชื่อของพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของผู้เข้ารับการรักษาในค่ายฟื้นฟูสภาพทางสังคมผู้เสพยา ผู้ใช้สารเสพติด อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่มากที่สุด ได้แก่ ข้อ 20 ให้สัญญากับครอบครัวว่าจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด (Mean=4.30, SD=0.72) จึงอาจสรุปได้ว่าอิทธิพลจากด้านครอบครัว เพื่อน เจ้าหน้าที่ผู้ดูแล สื่อการสอนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของผู้เข้ารับการรักษาในค่ายฟื้นฟูสภาพทางสังคมผู้เสพยา ผู้ใช้สารเสพติด อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าระดับความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.459$)

วิจารณ์

จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของผู้เข้ารับการรักษาในค่ายฟื้นฟูสภาพทางสังคมผู้เสพยา ผู้ใช้สารเสพติด อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่า $r=0.412$ ($p<0.05$) สอดคล้องกับการศึกษาของเฉลิมพล ต้นสกุล⁽⁶⁾ ที่ศึกษาเรื่องพฤติกรรมศาสตร์สาธารณสุข เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัยพบว่า ภาพรวมค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง (Mean=2.84 SD=0.61) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปัจจัยนำมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด (Mean=4.22,

SD = 0.55) ด้านค่านิยมและเจตคติมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของผู้เข้ารับการรักษาในค่ายฟื้นฟูสภาพทางสังคมผู้เสพยา ผู้ใช้สารเสพติด อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ สอดคล้องกับการศึกษาของพัชรินทร์ ชำศิริพงษ์⁽⁷⁾ ทำการศึกษาการกระทำผิดซ้ำในเด็กและเยาวชนเกี่ยวกับคดียาเสพติด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสาเหตุของการกระทำผิดซ้ำในเด็กและเยาวชนเกี่ยวกับคดียาเสพติด และเพื่อศึกษาหาแนวทางป้องกันและแก้ไขของการกระทำผิดซ้ำในเด็กและเยาวชนเกี่ยวกับคดียาเสพติด อธิบายใน 4 ทฤษฎี ได้แก่ (1) ปัจจัยด้านในระดับบุคคลคือการควบคุมตนเอง (self-control) (2) ปัจจัยทางด้านสังคมคือการควบคุมทางสังคม (social control) (3) ความผูกพันทางสังคม (social bond) และ (4) การคบหาสมาคมที่แตกต่าง (differential association) พบว่า เด็กและเยาวชนที่มีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง ตระหนักและเห็นคุณค่าในตนเองมีความรักและภาคภูมิใจในตนเอง เชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง มีเป้าหมายและมีการวางแผน ในชีวิตเป็นสิ่งที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีจิตใจที่เข้มแข็ง มีภูมิคุ้มกันที่ดีในการเป็นเกราะป้องกันที่ทำให้เด็กและเยาวชนสามารถเอาชนะจิตใจของตนเองได้โดยไม่หวนกลับไป เกี่ยวข้องกับยาเสพติดอันจะนำไปสู่การกระทำผิดซ้ำ และสอดคล้องกับการศึกษาของนิรุช โชติวารกุล⁽⁸⁾ ศึกษาการประเมินความรู้ด้านยาเสพติด ทัศนคติต่อการใช้ยาเสพติด และทัศนคติต่อการบำบัดรักษา ยาเสพติดในโปรแกรมการบำบัดรักษาผู้ป่วยยาเสพติด โรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ทัศนคติด้านเห็นผลดีจากการใช้ยาเสพติด ทัศนคติด้านความต้องการยาเสพติด และมีทิศทางผกผันกัน โดยมีทัศนคติเชิงบวกต่อการใช้ยาเสพติดลดลง แต่มีทัศนคติเชิงบวกต่อการบำบัดระยะฟื้นฟูสมรรถภาพสูงขึ้น ซึ่งเป็นผลดีต่อผู้ป่วย การติดตามผู้ป่วยครบ 1 ปี มีอัตราไม่เสพซ้ำร้อยละ 93.0 เทียบกับปี พ.ศ. 2562 ที่ร้อยละ 80.5 โดยกลุ่มผู้ป่วยที่คะแนนความรู้หลังจบการบำบัดระดับสูง มีอัตราไม่เสพซ้ำร้อยละ 96.8 กลุ่มคะแนนปานกลาง มีอัตราไม่เสพซ้ำร้อยละ 66.7 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าค่านิยมและเจตคตินั้นมีความสำคัญและส่งผลต่อการตัดสินใจใช้ยาของผู้ป่วย

กิตติกรรมประกาศ

รายงานฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างยิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร.สุรเดช สารานุกิจิตต์ ที่ให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ในการทำวิจัย และขอ

ขอบคุณสาธารณสุขอำเภอเขาพนม อาสาสมัครสาธารณสุขในพื้นที่จังหวัดกระบี่ รวมถึงกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ผ่านการฟื้นฟูสภาพในค่ายฟื้นฟูสภาพทางสังคมผู้เสพ ผู้ใช้สารเสพติด อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ ที่ให้ความกรุณาในการตอบแบบสอบถามในการเก็บแบบสอบถามครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

1. กระทรวงสาธารณสุข. แผนยุทธศาสตร์ด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ป่วยยาเสพติด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 – 2566. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด; 2566.
2. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกระบี่. สถานการณ์ยาเสพติด อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่. กระบี่: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกระบี่; 2566.
3. Yamane T. Statistics: an introductory analysis. 2nd ed. New York: Harper and Row; 1967.
4. นรากร สารีเหล็ก, เสรี ชัดเข้ม. ความจำในผู้ป่วยสุราที่มีภาวะติดสุราเรื้อรัง. วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ 2561;36(2):15-21.
5. กัลยา วานิชย์บัญชา. สถิติสำหรับงานวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร: สามลดา; 2561.
6. เฉลิมพล ต้นสกุล. พฤติกรรมศาสตร์สาธารณสุข. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาสุขศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล; 2541.
7. พิชรินทร์ ชำศิริพงษ์. การกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในคดียาเสพติด. วารสารวิจัยราชภัฏภูเก็ต สาขามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ 2563;5(3):23-30.
8. นิรุช โชติวรางกูล. การประเมินความรู้ด้านยาเสพติด ทักษะคิดต่อการใช้ยาเสพติด และทักษะคิดต่อการบำบัดรักษายาเสพติด ในโปรแกรมการบำบัดรักษาผู้ป่วยยาเสพติดโรงพยาบาลสวรรคตประชารักษ์ จังหวัดนครสวรรค์. วารสารวิชาการแพทย์และสาธารณสุข เขตสุขภาพที่ 3 2565;19(3):1-2.

Factors Related to Substance Abuse, Substance Abuse Behavior of People Receiving Rehabilitation in Social Rehabilitation Camps for Addicts, Substance Users, Khao Phanom District, Krabi Province

Chuleekorn Chaikate, Chanjaree Getmaro

Faculty of Public Health, Ramkhamhaeng University, Bangkok, Thailand

Abstract

The purpose of this study was to study personal factors, leading factors, facilitating factors, and auxiliary factors with drug addiction, use behavior of people undergoing rehabilitation in the social rehabilitation camp for drug addict, user, Khao Phanom District. Krabi Province and to study the relationship between leading factors, facilitating factors, and auxiliary factors with the addictive, substance-using behavior of people undergoing rehabilitation in the social rehabilitation camp for addict, users, Khao Phanom District, Krabi Province. The sample group was people undergoing rehabilitation in a social rehabilitation camp for addicts, substance users in Khao Phanom District. Krabi Province, 135 people. The sample size was determined by calculating from the formula of Yamane, and comparison table used a questionnaire obtained from a study of the theory and concepts of the health promotion planning model (PRECEDE - PROCEED Model) consisting of personal factors, leading factors, facilitating factors and additional factors, and substance abuse, substance use behaviors. Data were analyzed using descriptive statistics and frequency analysis. Statistics on percentages, means, and standard deviations. Testing hypotheses was conducted by analyzing correlations using Pearson's correlation coefficients. The results of the research found that leading factors, facilitating factors, and additional factors had a significantly positive relationship with the behavior and substance use behavior of those receiving rehabilitation in the social rehabilitation camp for addict, user of substances in the district, Khao Phanom, Krabi Province ($r=0.412$, $p<0.05$). There are factors related to addictive behavior, drug use that are statistically significant at the 0.05 level, including leading factors regarding the value popularity and attitude ($r=0.315$), supporting factors related to physical and social culture and personal skills ($r=0.463$), and relationships between additional factors such as family, friends, care staff, and teaching materials. ($r=0.459$)

Keywords: substance abuse; drug use behavior; leading factors; contributing factors; additional factors